

Factors de l'assetjament escolar

Per Marina Parés Soliva

En espanyol a l'original. Traduït per Marina Parés

En les societats occidentals s'ha desfermat una certa preocupació per l'augment de casos d'assetjament escolar. Es dona la paradoxa que tot i aquesta preocupació social no s'han aturat els casos de bullying (2), ni tampoc ha servit per prevenir l'emergència de nous casos (3). Sabem el que hem de fer per tallar amb l'assetjament escolar, però no acabem de fer-ho, per això vull aturar-me a apuntar els motius que fan que la nostra societat no aconsegueixi posar els mitjans necessaris per erradicar definitivament aquesta greu situació de maltractament a la infància. Sabem que en l'origen i, especialment, en el desenvolupament de la major part de les conductes agressives d'assetjament (mobbing, bullying) existeixen, a més de possibles factors individuals factors grupals, organitzacionals i socials. Per tant, per entendre perquè no s'ha pogut aturar el bullying resultarà indispensable tenir en compte el context en què es produeix l'assetjament escolar i els seus respectius agents: els companys que són testimonis directes, la família, l'escola, la comunitat i la societat, entesa en el seu conjunt com a defensora i transmissora de valors i de cultura.

1. Factors Grupals

El primer punt que tractarem són els factors que incideixen en els processos grupals, ja que ens interessa aprofundir en les dinàmiques grupals tant del gang assetjament com de el grup-classe que observa la fustigació. Vam coincidir en acceptar que els grups constitueixen sistemes que al llarg de la vida influeixen en les percepcions, els judicis, els pensaments, les emocions i els comportaments de les persones. Anem a veure la influència dels factors grupals en l'instigador de l'assetjament, en els seus còmplices i en els testimonis de la violència.

- **Assetjador Principal:** Entenem per assetjador principal a el menor que instiga un assetjament, és el que s'envolta d'una camarilla de matons, el que s'alça com a líder dels agressors. Per arribar a entendre les causes per les quals un menor es converteix en instigador de l'assetjament a un altre company, la importància de la família és determinant i això és així perquè el menor ha fet propis els judicis, emocions i comportaments del seu grup familiar. Per tant, les relacions i sentiments dels pares de l'agressor cap al seu fill són transcendents, ja que modelen comportaments que més tard seran repetits per ell. La característica compartida pels agressors

és la manca d'empatia, és a dir, la incapacitat per posar-se al lloc de l'altre. A més de el grup familiar, el nen assetjador està influït pel grup d'iguals, sent un element important en l'agressor la impopularitat. Els estudis sobre l'assetjament escolar afirmen que el pinxo és impopular a l'inici del seu primer cas d'intimidació, i que l'objectiu de l'assetjament és aconseguir ser popular en el grup d'iguals.

- Camarilla: És coneguda la importància que tenen els amics, el grup d'iguals, per al desenvolupament evolutiu de nens i adolescents. En el cas de l'assetjament escolar ha dos elements que incideixen en els membres d'una camarilla d'assetjament: l'obediència i la desindividualització. Aquests coneixements ens proporcionen les bases per poder dissenyar estratègies per aturar la persecució escolar, per això una de les primeres accions consistirà en disminuir l'estatus del líder del gang d'assetjament, després cal promoure actuacions tendents a augmentar l'esperit crític dels testimonis passius de l'assetjament i en evidenciar l'estat de submissió en què han caigut els col·laboradors de l'instigador. Per trencar l'obediència grupal cal instar actuacions sancionadores per als assetjadors més agressius.
- Testimonis: El grup dels observadors posseeix una influència crucial en el curs dels esdeveniments, ja que en el cas que s'oposin a les agressions, els assetjadors perden justificació i poder; i al perdre'ls només tindran dues opcions o exercir major nombre d'agressions a més víctimes o desistir en la seva obstinació. Cal començar a difondre que la unió dels observadors, en una acció decidida d'enfrontar-se als matons, pot aturar l'assetjament escolar.

2. Factors organitzacionals

El bullying s'inicia en el si d'una institució educativa que té l'encàrrec social d'educar, no només instruir, a les noves generacions. Els desencadenants d'un assetjament s'assenten en factors individuals i grupals, però la resolució o la cronificació dels casos dependrà de com reaccioni la comunitat educativa. En el tema de l'assetjament escolar és bàsic el coneixement de la cultura i de el clima organitzacional per poder prevenir i aturar aquestes conductes, no tenir-ho en compte pot portar a el fracàs d'un projecte d'intervenció contra l'assetjament escolar que no hagi comptat amb això en la seva disseny. Postulem que quan els casos de bullying no són atallats ràpidament pel centre escolar, això indica una distorsió greu en la comunitat educativa, de la percepció sobre la violència, i per tant són indicadors de l'existència d'una subcultura consentidora de la violència que conviu amb una cultura social dominant que sanciona el maltractament a la infància; ja ho va comentar Olweus (1993) (4) que existien organitzacions educatives amb actituds positives cap a la violència. Soc de l'opinió que quan la denúncia d'un cas de bullying no prospera i la versió de l'infant-víctima no compta amb la credibilitat necessària per part de professorat per protegir-, cal pressuposar algun tipus de frau o corrupció en el si de la institució escolar. És per l'experiència acumulada pels meus anys d'investigació sobre el fenomen de l'assetjament moral que m'aventuro a fer aquesta afirmació. En aquests casos la cultura organitzacional de la institució educativa no és capaç de percebre la seva responsabilitat, i afirmo que això és així atès que està immersa en algun tipus de violència, que li impedeix ser objectiva. Per tot l'anterior podem afirmar que una cultura organitzacional amb valors de respecte i convivència no deixarà prosperar l'assetjament escolar a les seves aules.

El Clima organitzacional està constituït per les percepcions compartides. Les escoles que permeten i afavoreixen que els alumnes comuniquin les seves dificultats i en què aquests se senten escoltats seran capaços de prevenir i intervenir quan comencin les fustigacions. Atenent a l'aprenentatge social denominat observació de models o aprenentatge vicari, consistent en

l'adquisició d'informació, conceptes o pautes de conducta per mitjà de l'observació del comportament d'altres persones i de les conseqüències dels seus actes, es pot tallar una situació d'assetjament escolar o cronificar-la. Per tant, l'observació de models que obtinguin com a conseqüència de la realització de conductes d'assetjament o maltractament reforços negatius (càstigs, sancions, rebuig, pèrdua de relacions o estatus, etc.), permetrà aprendre que aquestes conductes no permeten obtenir cap recompensa. Perquè una institució escolar pugui prevenir l'emergència de casos de violència entre iguals en el seu si caldrà que implementi unes estratègies d'intervenció encaminades a incidir tant en el clima com en la cultura de l'organització escolar.

Conclusions:

A les nostres societats occidentals el que impedeix resoldre el problema de l'assetjament escolar és la negació a assumir el problema, ja que l'anàlisi dels processos grupals i socials de l'assetjament escolar ens proporciona un coneixement dels elements del fenomen tant els que intervenen en el seu desenvolupament com els que fomenten la cronificació de la mateixa. La negació a acceptar la gravetat de el problema es dona en tots els estaments implicats: s'inicia entre els agressors negant la injustícia de la fustigació, després es tolera per la comunitat educativa minimitzant els seus efectes, s'oculta per part dels poders públics distraient l'atenció en qüestions estadístiques i se segueix amb una deixadesa social del deure de protecció a la infància maltractada. En aquest procés de negació no hi ha elements de mala fe per part de l'organització ni de la societat, del que es tracta és de l'existència de mecanismes de resistència que dificulten el seu reconeixement. Totes les persones que s'enfronten a un cas d'assetjament escolar poden tenir aquestes resistències. Les investigacions demostren que és possible aconseguir una disminució en els problemes de fustigació i vexacions a l'escola i de les conductes antisocials associades a ell, mitjançant un programa d'intervenció adequat. Aquest es pot elaborar per mitjans senzills i no costosos, pel fet que estan basats en canvis en les actituds i rutines escolars. És necessària la implicació de tots per acabar amb un procés de vitalització de la infància, que de cap manera ha de prosseguir. Desitgem que aquesta ponència hi ha contribuït.

Notes a peu:

(1) Basat en la ponència "Factors grupals i socials del Bullying a través de l'anàlisi de casos" de Marina Parés Soliva presentat al I Congrés Internacional sobre Violència Escolar a Almeria. Novembre 2007.

(2) Fòrum de Jokin <http://miarroba.com/foros/ver.php?foroid=25866&temaid=2707916>

(3) Fòrums de la Plataforma d'Afectats per Mobbing-P.A.M. <http://www.forosdelmobbing.info/>

(4) Dan Olweus. http://www.lp.edu.pe/l_trahtemberg/otros/diareg290505.htm

Extret d' Educaweb

<http://www.educaweb.com/EducaNews/Interface/asp/web/NoticiesMostrar.asp?NoticialD=2679>

Agraïm la difusió d'aquest article a Educaweb:

<https://www.educaweb.com/noticia/2007/12/17/factores-acoso-escolar-2679/>

Tota reproducció ha de citar l'autora i la font. ©Marina Parés Soliva <http://www.acosomoral.org>